

NÚM. 62
OCTUBRE DE 2019
CURS 2019-2020

Sumari

1 PORTADA

Parc de l'Espanya Industrial (Barcelona)
Josep Soler Vendrell (Grup 12è)
Soci de l'Agrupació fotogràfica de Catalunya

3 EDITORIAL

4 UNIVERSITAT

Inauguració del curs 2018-2019
Assemblea General Ordinària
Activitats acadèmiques curs 2018-2019
Cloenda del curs 2018-2019
Festival Fi de curs 2018-2019

12 CIÈNCIA

La maqueta màgica
L'atenció: una eina per a l'aprenentatge i la memòria

17 FILOLOGIA

La influència de la llengua catalana en la maltesa

19 HISTÒRIA DE L'ART

Les dones artistes en la Història de l'Art

21 HISTÒRIA PRECOLOMBINA

Excavar al cor dels Andes: una expedició a Choquequirao (Perú)

23 VIATGES

Viaje musical a París

25 EL RACÓ DEL SOCI

Literatura de viatges
Forjador de cara bruta

27 ALTRES ACTIVITATS

Activitats culturals curs 2018-2019

Equip de redacció:

Consol Cervià, Carme Romero i Carme Torruella

Administració AULES:

Horari d'oficina: de 10:00 a 13:00
C. Casanova, 36, entresol 2a
08011 Barcelona
Telèfons: 934 516 040 - 934 512 356
<http://www.auggbcn-ub.org>
info@auggbcn-ub.org

Consell de redacció:

Joaquim Fortino, Joan Lluís Giralt i Ventura Bellot

Producció: gramma arts gràfiques

Exemplars: 500

Dipòsit legal: B-52 62/96

La redacció no es fa responsable de l'opinió dels seus col·laboradors.

Els temps que ens ha tocat viure darrerament estan resultant bastant tenses. Hem viscut situacions impensables en altres temps, la sensibilitat d'algunes persones ha augmentat notablement i això s'ha manifestat algunes vegades fins i tot d'una manera xocant.

A les nostres Aules sempre hem mantingut el principi de no entrar en temes de política ni de religió, per evitar enfrontaments i volem oferir als nostres socis uns espais de cultura, on trobin acolliment, tolerància i bona disposició per acceptar-nos tal com som, respectant les nostres diferències.

Les Aules pretenen ser un espai on sigui fàcil fer noves amistats. Voldríem que fos un espai de convivència en el qual les persones grans trobessin un al·licient que les fes venir, no solament per escoltar les conferències o participar en seminaris i altres activitats de caràcter lectiu, sinó que també ens agradaria aconseguir que trobessin el caliu que sovint falta en aquesta societat tan individualista.

Per això els que ja fa anys que formem part de les Aules, quan s'inicia un nou curs, hauríem d'estar atents als que s'incorporen als diferents grups, per tal que no se sentin estranys.

Això no hauria de ser solament una actitud del delegat responsable de cada grup, sinó que tots els components del grup haurien de procurar, a cada inici de curs, que els nouvinguts s'hi trobessin bé.

Cada any s'incorporen uns 550 nous socis, que substitueixen una quantitat equivalent de baixes que es produeixen per raons particulars.

Aquest començament de curs, uns dies abans de l'inici, farem dues trobades: una amb tots els nous socis incorporats als grups de la Zona Universitària i una altra, al centre de la ciutat, per a tots els nous socis de la resta de grups, juntament amb els delegats i els seus col·laboradors, i alguns membres de la junta directiva, per donar-los la benvinguda i explicar-los el funcionament del curs i les normes de convivència pròpies de l'Associació. Crec que els nouvinguts trobaran més agradable la seva incorporació i millorarà l'ambient general; hi assistiran també uns quants socis antics. Esperem que amb aquestes presentacions, s'estableixin llaços que vinculin millor els socis antics i els nous.

En nom de la junta directiva i propi, desitjo que el nou curs sigui profitós per a tots i que tinguem salut i ànims per realitzar amb responsabilitat les nostres tasques.

Joaquim Fortino Viadé
President

Inauguració del curs 2018-2019

Rosa Chinchilla

Grup 2n

 El dia 3 d'octubre de 2018 va tenir lloc, al Paraninfo de la Universitat de Barcelona, l'obertura del curs 2018-2019 de les Aules d'Extensió Universitària per a la Gent Gran (AUGG BCN UB).

Tradicionalment, es convidava dos ponents diferents per a la inauguració i per a la cloenda: un intervenia per obrir el curs i l'altre per tancar-lo, un el gaudien els grups senars i l'altre, els parells. Des de fa dos cursos, es va decidir *duplicar* els actes d'inauguració i de cloenda. Amb aquesta nova fórmula tothom, sigui del grup que sigui, pot escoltar el ponent convidat i assistir a un dels dos actes solemnes. La inauguració del passat octubre va ser igual, per tant, que l'acte de cloenda del curs 2017-2018.

En aquesta ocasió l'acte va ser presidit per la Dra. M. Teresa Vilalta, vicerectora d'Igualtat i Acció Social de la Universitat de Barcelona; pel ponent convidat, el Dr. Joan Josep Queralt, i pel Sr. Joaquim Fortino, president de les AUGG BCN UB.

La Dra. M. Teresa Vilalta donà la benvinguda als assistents i passà la paraula al Dr. Joan Josep

Queralt, qui va impartir la conferència magistral *La vigència dels drets fonamentals*.

El Dr. Queralt, llicenciat i doctorat per la UB, ambdós amb Primer Premi Extraordinari, és catedràtic de Dret Penal de la mateixa universitat i director del Departament de Dret Penal i Criminologia i Dret Internacional Públic i Relacions Internacionals (des de 2016). Va ser promotor del Màster de Criminologia, Política Criminal i Sociologia Jurídico-penal, del qual avui n'és el coordinador. Actualment també és investigador principal del

projecte *Estratègies preventives i reactives davant la corrupció*.

En la seva conferència, el Dr. Queralt va preguntar-se què seria del món sense drets, per fer-nos veure que els drets són fonamentals arreu. El concepte modern de drets humans va néixer després de la Segona Guerra Mundial, amb la Declaració Universal dels Drets Humans de 1948. Setanta anys després, va reflexionar el conferenciant, els drets humans han anat evolucionant segons les constitucions dels Estats. Va parlar de la corrupció, posant exemples actuals tant d'Espanya i de Catalunya com d'altres països. El tema desenvolupat va ser molt interessant i molt aplaudit per tots els assistents.

La Dra. Vilalta va donar les gràcies al Dr. Queralt i el va felicitar per la magnífica conferència, i tot seguit va cedir la paraula al Sr. Joaquim Fortino, president de les AUGG BCN UB, que va agrair a la Dra. Vilalta i al conferenciant les seves intervencions, en especial la seva magistral conferència tan actual. A continuació, el president va voler donar les gràcies als socis, a la Junta Directiva, als voluntaris, al personal contractat i a la UB, pel seu suport. I per últim va tenir unes paraules de record per al Sr. Josep M. Merino, president honorífic (i abans president i vicepresident), que ens va deixar el 25 de juny de 2018.

Tot seguit es va presentar el programa del curs 2018-2019, amb les conferències setmanals habituals i els seminaris, sempre buscant una diversitat de temàtiques al voltant de la literatura, la història de l'art, les ciències, la música, el cinema, etc. La Junta Directiva espera que la programació d'enguany agradi a tots els socis. Per acabar, reitera l'agraïment als voluntaris i demana un fort aplaudiment per a ells.

Tor seguit la Dra. Vilalta va agrair a totes les persones, al professorat i als conferenciant, que dediquin els seus esforços i temps a la gent gran, com també a totes les persones que, representades pels socis assistents a l'acte, donen força a les Aules. «*Nosaltres estem per ajudar-vos*», va dir la vicerectora d'Igualtat i Acció Social. I va concloure que la Universitat ajuda «*a la ciència, a la recerca... Tot aquest afany que tenen vos-tès, de què ens han donat molts exemples, vol dir que són una xarxa amb molt interès per aprendre, i això també ens ajuda a fer gran la nostra Universitat*». Amb el que va descriure com «*un petit homenatge a totes les persones de la seva generació (de la gent gran)*», va donar per inaugurat el curs 2018-2019.

Per finalitzar l'acte, la Coral de les Aules va oferir un concert, sota la direcció del mestre Víctor Frigola, interpretant de manera esplèndida una *Missa Brevis* i peces de Bach i Verdi, entre altres. 🎵

Assemblea General Ordinària

Rosa Chinchilla

Grup 2n

 El dia 7 de febrer de 2019 va tenir lloc a l'Aula Magna de la Facultat de Geografia i Història de Barcelona una nova Assemblea General Ordinària de les Aules d'Extensió Universitària per a la Gent Gran de Barcelona.

La mesa va estar constituïda pel Sr. Joaquim Fortino Viadé, president; la Sra. Carme Romero i Andreu, tesorera, i per la Sra. Marilao Castejón Pérez, secretària.

El president, Sr. Joaquim Fortino, obrí l'Assemblea donant les gràcies a tots els assistents, i comentà que hi ha un canvi a l'ordre del dia sobre el tema dels estatuts, que es presentaran a la pròxima assemblea per a la seva aprovació.

Aquest és el primer any que es pot delegar el vot dels socis que no puguin assistir-hi donant la delegació a un altre soci. És un pas endavant molt important, ja que l'Assemblea és el lloc i el moment on es dona veu a tots els socis i es voten els assumptes i propostes rellevants per al bon funcionament de les Aules durant el període corresponent.

El Sr. Fortino exposà de forma verbal i en pantalla les dades de l'any, la memòria d'activitats, les conferències efectuades, els moviments de socis i les activitats lúdiques realitzades, així com totes les tasques que porten els voluntaris i el personal d'oficina perquè el funcionament complex de l'organització de l'Associació es desenvolupi per donar satisfacció al conjunt de socis.

Totes les referències exposades de la gestió acadèmica van ser aprovades a mà alçada.

La secretària, Sra. Marilao Castejón, exposà el treball de caire administratiu que es desenvolupa, com les altes i les baixes, presentacions en *power point*, inauguracions, cloendes, relació amb els professors i altres tasques diverses.

La memòria administrativa quedà aprovada a mà alçada.

La tesorera, Sra. Carme Romero, presentà la memòria comptable amb exposició verbal i en pantalla, incloent-hi els pressupostos i les despeses, a més dels assumptes referents a la comptabilitat del curs.

La memòria comptable i el pressupost de l'any vinent quedaren aprovats a mà alçada.

En el torn obert de paraules, les intervencions i suggeriments dels assistents van tancar una vegada més l'Assemblea anual de les Aules, esperant la pròxima Assemblea amb idees i propostes de tots plegats per enfortir les Aules d'Extensió Universitària per a la Gent Gran.

Activitats acadèmiques curs 2018-2019

Detall dels temes impartits en conferències i seminaris

MATÈRIES	HORES	%
ALTRES ARTS	20	1,42
ANTROPOLOGIA	10	0,71
ARQUITECTURA	32	2,26
ART	144	10,19
ASTRONOMIA	43	3,04
BIBLIOTECONOMIA	12	0,85
BIOLOGIA	87	6,16
CIÈNCIA	60	4,25
CINEMA	36	2,55
COMUNICACIÓ	74	5,24
DIVULGACIÓ	52	3,68
DIVULG. CIENTÍFICA	36	2,55
DRET	48	3,40
ECONOMIA	36	2,55
FILOSOFIA	12	0,85
FINANCES	19	1,34
GEOGRAFIA	24	1,70
GEOLOGIA	29	2,05
HISTÒRIA	178	12,60
LITERATURA	154	10,90
LLENGUA	5	0,35
MEDICINA	92	6,51
MÚSICA	96	6,79
PERIODISME	17	1,20
PSICOLOGIA	13	0,92
QUÍMICA	12	0,85
SOCIOLOGIA	36	2,55
VETERINÀRIA	20	1,42
VIATGES	16	1,13
TOTALS	1413	100,00

SEMINARIS	HORES	%
ANGLÈS – 2 professors amb 7 nivells en total (Sra. Wolton i Sr. Hernández)	350	43,44
CICLE D'HISTÒRIA – Grups matins i tardes (Dr. Claramunt, Dr. Casals i Dr. Casassas)	62	7,71
HISTÒRIA DE L'ART – Grups matins i tardes (Dra. Camañes)	30	3,73
DOCUCLÀSSICS – 3 seminaris fets en 2 grups (Sr. Jariod)	48	5,97
HISTÒRIA DE LA MÚSICA – Grups matins i tardes (Sr. Chavarria)	36	4,47
AUDICIONS ÍNTIMES – 8 sessions en 3 grups (Sr. Chavarria i diversos músics)	36	4,47
APROFUNDIMENT DE LA HISTÒRIA (diversos professors)	68	8,45
LITERATURA EUROPEA (Dr. Gilabert)	15	1,86
ASTRONOMIA (Sr. Lozano)	12	1,49
LA TEORIA DEL TOT – 2 grups (Sr. Lozano)	24	2,98
ASTROBIOLOGIA – 2 grups (Sr. Lozano)	25	3,05
HISTÒRIA DEL CINEMA – 2 seminaris (Sr. Beorlegui)	24	2,98
MATEMÀTIQUES (Sr. Lladó)	10	1,24
HISTÒRIA DE LA CIÈNCIA (Sr. Lladó)	8	0,93
QUÍMICA (Sr. Lladó)	10	1,24
FINANCES PERSONALS – 2 grups (Sr. Sullà)	20	2,49
FINANCES PERSONALS – Nivell avançat (Sr. Sullà)	10	1,24
AULES D'ESTIU (6 professors)	18	2,24
TOTALS	806	100,00

Coordinen: Srs. **Joaquim Fortino** i **Josep Font**.

TOTAL D'HORES ENTRE CONFERÈNCIES A LES AULES I ELS SEMINARIS	2218
---	-------------

Coordina: Sra. **Marilao Castejón**.

Cloenda del curs 2018-2019

Carme Romero

Grup 2n

El dia 4 de juny es va celebrar l'acte de cloenda del curs 2018-2019 al Paranimf de la Universitat de Barcelona. La mesa estava presidida per la Dra. M. Teresa Vilalta, vicerectora d'Igualtat i Acció Social de la UB; l'acompanyaven, en representació d'AUGG BCN UB, el president Sr. Joaquim Fortino, un vicepresident i la secretària, així com el ponent, Dr. Salvador Claramunt. La Dra. Vilalta obrí l'acte donant la benvinguda als assistents. Tot seguit va cedir la paraula al Dr. Claramunt, catedràtic emèrit de la UB, que va dictar la conferència *Formació i evolució del Raval de la Rambla de Barcelona*.

El Dr. Claramunt va adreçar-se als assistents recordant que durant vint anys va presidir aquest acte, en nom del rector de la UB. Va començar el seu parlament dient que el tema que tractaria era molt ampli i interessant per poder conèixer la ciutat on vivim, cosa que no fem, ja que el costum actual és viatjar com més lluny millor i tornar molt cansats sense haver-nos assabentat de res, però això sí, competint amb els altres per veure qui ha viatjat més lluny.

Acompanyat d'il·lustracions, ens va mostrar una plànol de la ciutat de Barcelona amb el Pla Cerdà, on estava remarcada el que era la ciutat històrica medieval. En aquella època la Rambla partia la ciutat en dues parts: a la dreta, cap al port, es trobava la *ciutat romana* i el *barri de Rivera*. De fet hi havia dos ravals: el *raval de la Rivera*, que es va formar a l'entorn de Santa Maria del Mar, i a l'esquerra el *raval de la Rambla* a l'entorn de la parròquia de Santa Maria del Pi.

Va ser Jaume I qui va fer les muralles de la Rambla, la qual cosa va deixar l'altra part desprotegida, però hi havia edificis que eren l'entrada a Barcelona per la *ruta Morisca*, que venia del sud, i la ruta que venia del nord era la *ruta Francisca*. Hi va haver dos edificis molt importants: Sant Pau del Camp, que va ser un dels primers construïts fora muralles i l'Hospital dels Mesells o dels leprosos, que estaven on ara hi ha la plaça del Pedró. Aquests dos edificis ja existien al s. XII, i al s. XIII es van construir les Drassanes. Aquests tres edificis fan ser els puntals perquè al s. XIV,

en època del rei Pere el Cerimoniós, es fes la muralla que protegia les Drassanes i que donava la volta pel que ara són les Rambles, carrer Pelai, les Rondes i el Paral·lel. Un dels primers edificis fora d'aquesta muralla, quan es va fer l'eixample, va ser l'edifici de la Universitat.

Aquesta Barcelona buida es va omplir primer de llocs d'assistència benèfica i, després, d'espais lúdics. Al s. XVIII hi hauria palaus, a partir del s. XIX es farien fàbriques i els horts van desaparèixer; va ser l'última zona que es va omplir de Barcelona.

Com a cosa curiosa, ens va explicar que la jurisdicció de Santa Maria del Pi arribava fins a Hostafrancs. En aquella època hi havia a Barcelona vuit parròquies, la més important de totes era la del Pi, d'estil gòtic català.

Va explicar que Barcelona havia perdut el 75% per cent del seu patrimoni artístic; si no hagués estat així avui seria una de les ciutats més importants.

Va ser una conferència molt interessant; em va agradar especialment perquè va parlar de la zona on jo vaig néixer i passar la meua infantesa. Tenir més coneixement fa que ens estimem més la nostra ciutat.

La Dra. Vilalta va felicitar el Dr. Claramunt per la seva magnífica exposició i va cedir la paraula al Sr. Fortino, president de les AUGG BCN UB, qui va començar a donar els diplomes de Socis d'Honor als socis que aquest any complien noranta anys. Aquesta part sempre és molt emotiva.

Seguidament el Sr. Fortino començà el seu parlament com a president de les AUGG BCN UB, donant les gràcies en primer lloc a la Dra. Vilalta per acollir-nos i acompanyar-nos en aquest acte de cloenda del curs, i seguidament al Dr. Claramunt per la seva interessant conferència. Va dir que aquest era el curs 39è de l'associació i va aportar algunes dades sobre les tasques que s'han fet durant el curs que, en aquest acte, es tancava. La més important és el nombre de conferències que es fan a cada un dels 12 grups, els quals poden assistir a quatre conferències setmanals per grup, en total unes 118 conferències per grup durant el període lectiu. Una altra dada important són els seminaris específics, amb diferents temaris, que amplien les expectatives dels nostres associats.

La Dra. Vilalta va cloure l'acte felicitant en primer lloc les persones a qui es va lliurar el diploma com a Socis d'Honor de l'associació. En aquest punt va felicitar també les persones que estan al davant de les AUGG BCN UB, ja que les xifres que s'han donat de les activitats val la pena d'escollar-les i saber-les. Va dir que quan tot flueix, sembla que això ha de ser així perquè sí, però cal veure l'esforç que representa per als que han de vetllar que tot surti bé; a darrere hi ha moltes hores, per això cal reconèixer la feina i l'esforç dels que estan al davant de l'entitat.

Va felicitar també el Dr. Claramunt per la seva conferència.

Tot seguit va fer unes interessants reflexions sobre la Universitat i les Aules de Gent Gran, dient que la Universitat no pot mirar cap a una altra banda davant aquesta demanda de persones que són grans però que busquen l'oportunitat d'estar presents, de continuar aprenent, de ser actives, d'estar compromeses amb allò que passa, de formar-se, sinó que és un deure i passa a ser una funció de la Universitat del món d'avui.

Anys enrere pensàvem que la universitat era un lloc per a gent jove i per fer recerca, o sigui per a gent que s'havia de formar per exercir posteriorment una professió. Avui entenem que l'aprenentatge comença de ben petits i no acaba mai. La vida és una llarg camí de tot allò que volem omplir i la gent gran ha dit que la volen omplir de coneixement, de compartir amb gent nova, que no coneixien, i per tant fer-ne una raó de viure, de fer de cada dia.

Segons va dir, creia que no són les AUGG BCN UB les que haurien de donar les gràcies a la Universitat, sinó que la Universitat hauria de donar-nos les gràcies a nosaltres, per demostrar-los que tenen davant un capital social, una societat activa, un potencial molt potent, i el talent que nosaltres tenim no es pot quedar a casa, s'ha de compartir i que per tant tenen l'obligació d'acollir-nos en aquest acte obrint-nos el Paranimf. El coneixement ens dona benestar i li agradaria pensar que el que nosaltres hem après ens ajuda a ser més feliços, a estar una mica millor amb nosaltres mateixos i amb el nostre entorn.

Va fer esment també a la seva mare, que també va a unes Aules de Gent Gran i va dir que ella és un exemple, nosaltres som un exemple. El millor llegat que els podem deixar és aquest, de persones que volen aprendre. Les universitats, siguin d'on siguin, s'ho han de mirar molt de prop si volen ser una universitat inclusiva i que doni resposta a tots els anhels.

Va finalitzar la seva intervenció donant per tancat el curs 2018-2019.

Per finalitzar l'acte la Coral de les Aules, dirigida pel mestre Víctor Frigola, ens va oferir un concert amb un repertori molt selecte que va ser molt ben acollit pels assistents. ¶

Festival Fi de curs 2018-2019

Carme Torruella

Grup 6è

 El dia 5 de juny es va celebrar, com cada any, el **Festival Fi de Curs** de les Aules d'Extensió Universitària de Barcelona. Aquest any el lloc escollit va ser la sala **Ball Val·lès** de Terrassa.

A les 9:30 sortíem de la plaça Universitat. En arribar a Terrassa, el president de les Aules, **Sr. Joaquim Fortino**, ens donà la benvinguda, va presentar l'acte i a continuació va començar el Festival, d'acord amb el programa.

Primer, la **Coral de les Aules**, sota la direcció de **Víctor Frigola**, ens va oferir un recull de cançons variades com *L'àguila negra*, *New York, New York*, els *Cors de Nabucco*, etc., per acabar amb l'havanera *El meu avi*, corejada per tots els assistents.

Després, va venir la representació de la divertida obra *Matar a Bernarda Alba*, escrita pel professor **Gaston Gilabert** i dirigida per **Xavier Alomà**, molt

ben interpretada per les actrius del grup de teatre **Dramaules**, que va tenir un notable èxit.

Un petit descans, i el programa va continuar amb l'actuació del **Grup Pentagrama**, que ens va traslladar a la nostra joventut amb una selecció de cançons de les més exitoses de l'època com *My way* de Paul Anka, *Què serà, serà?* de J. Livings-

ton, *Mis manos en tu cintura* de Salvatore Adamo, *Ne me quitte pas* de Jacques Brel, etc., que ens portaren molt bons records. Va acabar aquesta actuació amb la cançó *Boig per tu* de Pep Sala, que vam cantar a cor que vols.

Una altra pausa, i cap a dinar. Cadascú el menú que havia escollit prèviament, i fou aleshores quan vam aprofitar per fer tertúlia amb els companys/es i intercanviar opinions amb bona harmonia.

Però no va acabar aquí la cosa, perquè a l'hora de les postres la cantant **Karol Luque** ens va oferir una estona de clàssica amb cançons com *O mio bambino caro* de Puccini, *Brindisi* (de *La Traviata*) de Verdi, entre altres.

I així va acabar el **Festival Fi de Curs** del curs 2018-2019. A les 17:00, de molt bon humor, tornàvem cap a Barcelona. Un dia magnífic, un bon espectacle i què més us puc dir? Amb moltes ganes de tornar-hi l'any vinent. 🍷

Coral de les Aules

Si heu cantat en un altre cor o teniu coneixements musicals, us animem a participar en aquesta activitat que fa vint-i-set anys que es va formar. La **Coral de les Aules** fa diversos concerts durant l'any i es destaca per mantenir un respecte envers la música i la gent gran. Tenim un ampli repertori que va des de la música clàssica a la contemporània passant per les cançons populars. Aquest repertori s'amplia cada any, sota la direcció del professor **Víctor Frigola**.

Sovint som convidats a participar en actes solidaris, commemoratius, etc.

Concerts del curs 2018-2019

3 d'octubre de 2018 Concert a l'Acte d'Inauguració del Curs 2018-2019 al Paranimf de la UB.

13 de desembre de 2018 Concert de Nadal al Col·legi Immaculada Concepció.

20 de desembre de 2018 Concert de Nadal de les AUGG BCN UB a l'Església de Sant Gaietà.

30 de desembre de 2018 Missa i Concert al Monestir de la Visitació de la Santa Maria.

9 de febrer de 2019 Missa i Concert 27è Aniversari de la Coral de les AUGG BCN UB a l'Església Mare de Déu dels Àngels.

10 de març de 2019 Concert a l'Església de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau.

4 de juny de 2019 Concert a l'Acte de Cloenda del Curs 2018-2019 al Paranimf de la UB.

5 de juny de 2019 Concert al Festival de Fi de Curs de les AUGG BCN UB.

16 de juny de 2019 Concert a l'Església de Sant Pau del Camp.

18 de juny de 2019 Concert a l'Institut Municipal d'Educació de Barcelona.

Animeu-vos a participar-hi! La Coral de les Aules és una gran família de la qual, ben segur, us agradarà de formar part! Veniu a cantar amb nosaltres!

US HI ESPEREM!

Per rebre més informació, adreceu-vos a les nostres oficines.

La maqueta màgica

Josep Lladó Guilera

Llicenciat en Química

Fa pedagogia i divulgació científica

Em fascinen les maquetes. Ben sovint, a les conferències, n'he d'utilitzar alguna d'objectes molt petits... o de conjunts molt grans.

El sistema solar, però, se m'ha resistit sempre. Si vols plantar-lo en un museu, i poder distingir-hi la lluna, ja no t'hi cap sencer: o falseges les distàncies, o les mides, o hi dediques una sala de més de 4 quilòmetres; ni el Louvre, vaja.

Tanmateix amb una mica d'imaginació, que és el que sempre acabo demanant a qui m'escolta, ens en farem una ara mateix, aquí, a Barcelona.

La Diagonal de dalt a baix.

Una passejada encisadora, si fa bo i et calces bé.

Començarem a la Zona Universitària, territori AULES, a l'alçada del parc de Cervantes. La ciutat s'estén davant nostre i ens convida a endinsar-nos-hi sense por.

—*I la maqueta, doncs?*

—*FFFFFFFFFFFFFFFF!*

Una esfera groga de 3 metres de diàmetre s'infla de cop darrere nostre, tot bategant i llançant pampallugues vermelloses; fa una mica de calor.

—*Soc el Sol, origen d'aquesta maqueta. Us guiaré des d'aquí, ja em sentireu quan calgui. Tots els astres que trobareu estan alineats, a les distàncies i mides que els correspon, com jo ara mateix, que aguanto des d'aquí el 99% del pes d'aquests cavallets còsmics; coses de la gravetat. Aneu tot recte fins al final, al Fòrum. Allà us espera Neptú, tot blau. Apa, marxeu!*

Sortim doncs, animats, botes i motxilles ben lligades...

—*FFFFFFFFFFFFFFFF!*

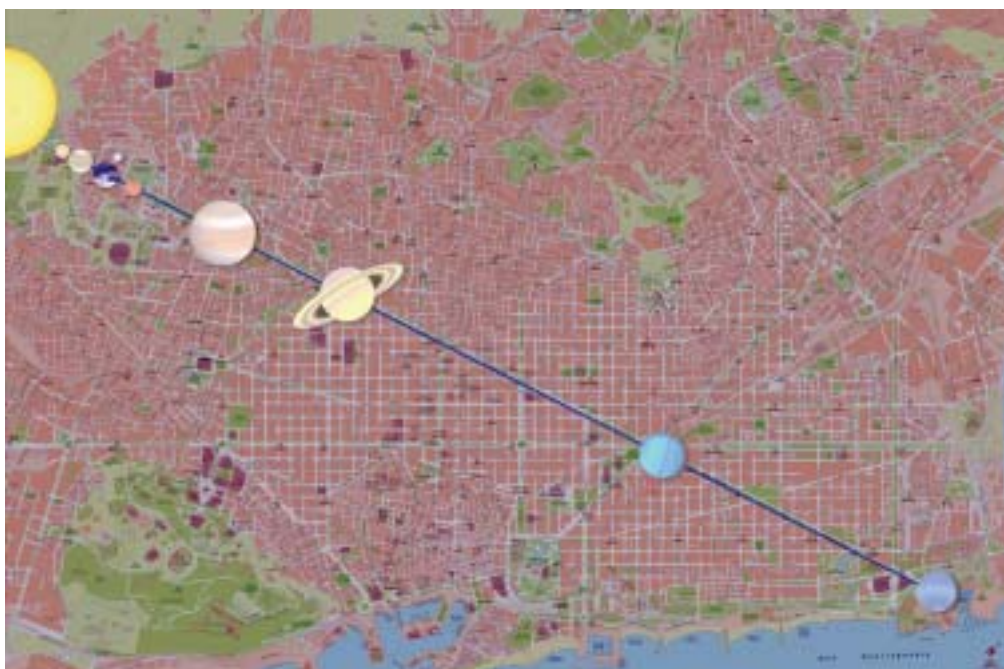
Una mena de força invisible, suau però ferma, ens tiba cap enrere...

—*Què feu, bojos, tan de pressa? Us penseu que podeu córrer més que la llum? Això, ara, és una maqueta, i caminareu a 2,4 km/h. Us heu de fixar en el que passa!*

Una mica avergonyits reprenem la marxa, xinoxano.

3'15"— *FFFFFFFFFFFFFFFF Compte amb Mercuri!*

Som al davant de l'Escola d'Arquitectes, imatge d'austeritat en un campus entranyable però ja no tan modern... Mirem el nostre entorn, tot forçant

Una maqueta difícil de muntar. Això sí, estan en l'ordre correcte i en els llocs d'aquest relat.

la mirada a prop nostre, sense saber ben bé encara què hem de veure...

—Aquí, mira, aquí! —L'Anna m'assenyala una boleta petita com una avellana, plantada davant les nostres cares. És gris, una pedreta amb una lleugera brillantor metàl·lica.

—Ostres, si t'hi fixes molt veus que es belluga!, com quan mires de prop la minuteria d'un rellotge de paret. Gira al voltant d'aquest Sol, en sentit Collserola.

—A aquesta velocitat tardarà uns 3 mesos a tornar a passar per aquí. Au, va, seguim.

I seguim. El campus de la UB ens acull amable: a l'esquerra, Econòmiques, a mà dreta ens apropem a Enginyers...

6'00" — FFFFFFFFFFFFFFFFFF Atenció a Venus!

Aquesta es veu millor: una mena de piloteta de futbolí, amb un moviment també gairebé imperceptible, sentit Collserola. Té una textura com de núvols blanquinosos.

—I això és un símbol de la bellesa femenina?
—miro de provocar l'Anna.

—Doncs si la veiessis per dins... Diuen que és com un infern de núvols àcids, molta pressió i temperatura. —Aquest estiu tampoc hi aniré, doncs. —Ell tornarà d'aquí a 6 mesos.

8'17" — FFFFFFFFFFFFFFFFFF Terra a la vista!

—Que potser es pensa que és en Cristòfor Colom, aquest guia?

Tot just arribem a l'alçada de la facultat de Física, i sembla que allà està, com una pilota de ping-pong, però amb abundants núvols que deixen veure a sota una superfície blava, amb trossets terrosos. No sembla que bellugui gaire, tampoc, a uns 4 mm per minut. Però, com tots els altres, cap a Collserola.

—Blai, mira aquí!

A 4 pams de la Terra s'hi pot veure un cigronet, gris platejat, que no sembla bellugar.

—Aquesta Lluna els ha sortit molt gandula, oi?

—Home, recorda que ha de donar una volteta a aquesta Terra en 28 dies, eh?

—Doncs parlant de temps, és veritat allò dels famosos 8 minuts que triga la llum a viatjar del Sol a la Terra. Està ben feta, aquesta maqueta.

—I nosaltres, que hem encertat el ritme.

Sabíeu que, dues vegades l'any, el sol es pon al capdamunt de la Diagonal? Una singular visió urbana.

Sense adonar-nos-en, canviem Físiques per Químiques, que molts socis de les AULES coneixen bé. A punt d'acomiarar-nos-en...

12'35" — FFFFFFFFFFFFFFFFFF Mart!

L'hem de buscar una mica, però al final el trobem: petit com una arbecuina vermellova. Encara va més lent, a 3 mm/min.

—I això és el déu de la guerra? Està ple de cicatrius...

—Sí, sí, però hi tenim robots que s'hi passegen i ens envien moltes dades. Qui sap si un dia...

—Em sembla que ara ens venen tirades més llargues, seguim.

Deixem enrere el palau de Pedralbes, Biologia, Farmàcia, Dret...

—S'ha acabat el campus i no s'albira res...

—Escolta, no veus com un polsim, un anell molt subtil que ens envolta?

22'00" — FFFFFFFFFFFFFFFFFF El cinturó d'asteroides, estimats clients!

—Ah, és clar... tot són roques modestes.

—Hi ha Ceres, un planeta nan, però ves a saber on para.

I així depassem l'edifici Planeta, s'esvaeix el polsim, trobem l'Hospital de Barcelona...

43'00" —FFFFFFFFFFFFFFFF El planeta rei, Júpiter!

—Fixa't, Anna, és ben bé com una pilota de bàsquet!

—M'agradaria ficar-hi un dit, en aquesta capa de núvols tant vistosa... i espessa... i agitada.

—Mira, té satèl·lits! Són com 4 pèsols, que segurament estan orbitant Júpiter: Io, Europa, Ganímedes i Calisto, entre 1 i 4 metres de distància.

—Són els que va descobrir en Galileu. Avui podem veure'ls amb un telescopi casolà. Més lluny n'hi ha uns quants més. Però continuem.

Més de mitja hora fins a Francesc Macià, sense trobar res...

—T'adones que gran que és, tot això? Perquè anem a la velocitat de la llum, oi? Doncs vol dir que l'espai és ben buit...

—És curiós, perquè els físics quàntics, quan ens descriuen el món del més petit, ens diuen el mateix, que tot és un gran buit.

—Sí, però carregat de camps, d'energia, de gravetat, què sé jo...

1h19'00" —FFFFFFFFFFFFFFFF Saturn!

A l'alçada de Casanova, es mostra una pilota de la mida d'un meló, groguenca i nuvolosa, envoltada d'una corona gegantina de polsim planetari, en forma de disc molt fi que arrenca des de pràcticament la superfície del meló i s'estén fins a 1 metre.

—Fixa-t'hi bé, aquest polsim orbita, a uns 11 cm/h. Deuen ser moltes i moltes pedretes.

—És fantàstic. Més enllà hi ha fins a 62 satèl·lits; n'hauríem de buscar algun, si el guia ens en fa una bufada...

—FFFFFFFFFFFFFFFF Busqueu Tità, cap allà!...

I cap allà veiem com un gra de raïm passa a uns 40 cm/h...

—Diuen que Tità té molt d'interès; l'atmosfera podria tenir condicions per acollir vida!

I continua el viatge, a trams com més va més llargs i més solitaris...

—Te'n recordes de "2001..."? Aquella nau, aquella sensació de soledat?

—I tant! En Bowman va arribar fins més o menys per aquí, i algú se'l va endur cap a l'infinit.

—Amb aquells jocs de llums fascinants, potser mai vistos abans al cinema...

I tot xerrant de ciència i de ficció, la Diagonal (real) ens va portant fins als encants de les Glòries.

2h38'39" —FFFFFFFFFFFFFFFF Urà!

De la mida d'una magrana, i d'un color blau apagat, no se'l veu girar; però ho ha de fer, ja que tornarà a passar d'aquí 84 anys nostres.

—T'hi has fixat, Blai? També té anells, molt fins... I estan drets, verticals; sembla que el planeta està com tombat.

—FFFFFFFFFFFFFFFF Continuïn, si us plau, que ja només els queda un tram.

I quin tram. La Torre Agbar, el 22@, tot el Poble Nou..., però nosaltres encara estem en una maqueta, i hem de seguir, a poc a poc, a la velocitat de la llum.

—Cada vegada fa més fred, tu...

3h00'00"... 3h15'00"... 3h30'00"... 3h45'00"... 4h00'00"

4h08'00" —FFFFFFFFFFFFFFFF Neptú! Final de trajecte.

Allà el tenim: una bola com un mango, però d'un blau intens molt elegant.

—FFFFFFFFFFFFFFFF Té 15 satèl·lits. Podreu veure'n el més important, Tritó, allà.

—Ah, sí, Tritó, l'astre més fred del sistema.

—I què hi ha, més enllà?

—El mar, que no el veus?; allà, darrera el Museu Blau. Si un dia allarguen la maqueta, a 10 km hi trobaríem Plutó, sol i trist, perquè li hem pres la categoria de planeta, però ell ens faria una visita cada 248 anys. I durant 20 km més, aniríem trobant pedres (ens les haurien de fer notar), pertanyents a l'anomenat "cinturó de Kuiper", des d'on venen de tant en tant els cometes.

—Em sembla que no se m'hi ha perdut res, a l'espai. Prefereixo la calor d'aquella bola del principi.

—Ha estat molt bé. Han sigut 30 uas (30 Unitats Astronòmiques), 30 vegades la distància del Sol a la Terra.

O sigui, uns 4500 milions de quilòmetres; Barcelona és gran.

—A mi m'agrada, la immensitat.

—Ara hi tornem.

L'atenció: una eina per a l'aprenentatge i la memòria

Trinitat Cambras Riu

Professora de Fisiologia. Facultat de Farmàcia i Ciències de la Alimentació. Universitat de Barcelona.

Per a qualsevol ésser viu el reconeixement i la interpretació correcta de l'entorn és essencial per a la seva supervivència. Amb aquesta finalitat els organismes utilitzen les sensacions i l'atenció.

Els sentits són les eines fisiològiques que tenen els éssers vius per captar les característiques del seu entorn. Els sentits més coneguts són: la vista, l'oïda, l'olfacte, el gust i el tacte, però les persones tenim molts altres sentits, molts d'ells inconscients, que permeten que el nostre cos percebi el medi ambient on es troba i pugui actuar en conseqüència. Per exemple, el sentit de l'equilibri permet conèixer en tot moment la posició del nostre cos a l'espai i el sentit de la temperatura permet conèixer el grau de fred o calor de l'ambient. Tots estariem d'acord que una mala percepció de la temperatura ens portaria a no abrigar-nos prou quan fa fred, i córrer el risc de patir una hipotèrmia, o a patir un cop de calor si no ens adonem que la temperatura és molt alta.

Cadascun dels nostres sentits envia informació a una part determinada del cervell. Amb aquests senyals i amb tota la informació guardada, obtinguda de l'experiència i de l'aprenentatge al llarg de la vida, el cervell en fa una interpretació. La informació que arriba al cervell provinent dels sentits dona lloc a les sensacions i la interpretació que en fem és la percepció. Gràcies a les sensacions i a la percepció, el nostre cos reconeix l'entorn on es troba, per tal de poder realitzar el que sigui més adequat a cada situació.

Però percebre el món exterior és un procés complex, sobretot per la gran quantitat d'informació que rebem a cada moment. Constantment estem exposats a un gran nombre d'estímuls (de llums, de sorolls, de tacte, de posicions, de temperatura, etc.) i el cervell ha de seleccionar els que són més importants i deixar de banda els que no són rellevants.

L'atenció és un procés cerebral que dona un significat a les sensacions i les ordena per la seva importància. La capacitat d'estar atents a determinats estímuls és imprescindible per a la vida, ja que determina l'orientació, la presa de decisions i la conducta i és bàsica per al pensament, la memòria i l'aprenentatge.

Els factors que influeixen en l'atenció són molt diversos. D'una banda intervenen factors externs, propis de la situació o de l'estímul, com poden ser el moviment, la mida, el color o el caràcter emocional de la situació. En general, una situació nova, diferent o amb un component emocionant sempre captarà més l'atenció que una cosa o situació monòtona, que hem vist o repetit moltes vegades.

Però, a més, els factors interns de la persona, tals com la motivació, l'interès o el mateix estat emocional, poden modificar l'atenció. Les preocupacions, per exemple, poden dificultar el manteniment de l'atenció.

L'atenció continuada, el que en diem concentració, és un procés importantíssim per poder donar continuïtat al que estem fent i no deixar-nos influir per possibles distractors. Això ens permet, per exemple, llegir un llibre i no fer cas del soroll que pugui haver-hi al voltant, o ser capaços de seguir el fil d'una conversa encara que n'hi hagi d'altres de simultànies.

En general no es pot parar atenció a massa estímuls alhora. Així, davant de dos estímuls simultanis, habitualment un és negligit. Per exemple, podem escoltar una conversa i buscar els diners per pagar simultàniament, però molt proba-

blement en aquest moment l'atenció a la conversa disminuirà.

Per tant, l'atenció suposa al mateix temps no parar atenció a altres estímuls que també tenen lloc. D'aquesta manera, podem deixar de sentir el soroll d'un riu si estem tenint una conversa al costat. O podem no notar el tacte de la cadira, o el fregament de les sabates, si estem concentrats en una pel·lícula interessant. Aquest procés d'oblit és també una part important de l'atenció, ja que sense ella les sensacions serien tantes, que el nostre cervell difícilment podria processar tota la informació.

El fet que quan fixem l'atenció en una cosa en deixem una altra de banda té avantatges. Ens permet concentrar-nos en una activitat i oblidar-nos dels distractors que ens envolten. I en el cas dels processos que ja fem de manera automàtica, gairebé sense pensar, com és el cas de conduir, cosir o fer determinats treballs manuals, com que ja no cal fixar-s'hi, podem dedicar la nostra atenció a una altra cosa. La part negativa és, precisament, que evita que siguem conscients d'altres estímuls que tenen lloc simultàniament. Els professionals de la màgia ho tenen molt clar: si ens fan fixar la mirada en un lloc determinat, eviten que mirem a una altra banda i descobrim el seu truc. L'atenció ens fa desviar l'atenció!

En l'envelliment normal hi ha una certa disminució de la capacitat de mantenir l'atenció, per exemple en la capacitat de realitzar diverses coses simultàniament o en la rapidesa en canviar de tasca. Com que sabem que l'atenció és important per a la memòria i per a l'aprenentatge, cal

plantejar-nos com podem ajudar al seu manteniment.

D'entrada la millor manera és ser conscients de les nostres limitacions. Si sabem que ens distraiem amb facilitat, podem evitar envoltar-nos de distractors quan estem fent una tasca determinada. És millor concentrar-nos en una sola cosa, la que requereix la nostra atenció, i procurar que l'entorn sigui l'adequat per realitzar aquesta activitat. És a dir, necessitem música ambiental, o preferim silenci? Preferim una llum d'alta intensitat, o una de baixa? Cadascú coneix la seva millor manera de concentrar-se.

D'altra banda és recomanable potenciar l'atenció de manera voluntària en qualsevol de les tasques diàries que realitzem. Així, si llegim, siguem conscients del que llegim; si escoltem música, escoltem-la; si caminem per un carrer, fixem-nos per on passem i què hi ha. Obliguem-nos a fer coses noves, com passar per un carrer diferent a l'habitual. Els lapsus de memòria tenen lloc sobretot quan fem coses que hem repetit molts cops. No és estrany que en fer sempre el mateix pensem *no sé si ho he fet o estava pensant en una altra cosa*. L'habitució fa que perdem la resposta conductual als estímuls. Per tant, és bo fer coses noves que ens obliguin a fixar l'atenció.

Per últim, no oblidem que l'atenció és un procés cerebral, i que aquest procés, com tot, depèn d'un bon estat de salut: dormir bé, realitzar exercici físic, dins de les nostres possibilitats, i una dieta equilibrada són també factors importants per al manteniment del nostre cervell, i en aquest cas de l'atenció. ¶

TALLERS D'ARTESANIA I PINTURA

ENTITAT MOTRIU D'AUGG

Pintura sobre roba
Tapissos
Dibuix i pintura

Patchwork
Labors i brodats
Llenceria de la llar

Informació i inscripcions: Secretaria d'ACA
Provença, 542, escala A, 1r 3a
08025 Barcelona - Telèfon 93 318 65 95
secretaria-aca@terra.com

La influència de la llengua catalana en la maltesa

Pere Alzina Bilbeny

Llicenciat en Ciències Biològiques per la UAB

Empès per la dèria irrefrenable que tinc per viatjar per tot Europa, per conèixer les llengües, les cultures i els seus canvis fronterers, ara fa un any i mig que vaig fer una breu estada a l'illa de Malta. Fou tan sols un petit tast turístic de l'illa gran de l'arxipèlag maltès. Com que sabia, per cultura general, que durant alguns anys l'illa havia estat de sobirania catalana, vaig mirar d'estar amatent a qualsevol rastre o indicatiu de catalanitat.

Amb els ulls ben oberts, amb tots els sentits ben desperts, vaig passejar pels carrers costeruts, rònecs i, alhora, bells de La Valletta. Fou així que em vaig adonar que els cognoms catalans (Soler, Abella, Cardona, etc.) eren presents als comerços i que hi havia algun nom de carrer amb un origen català segur (Triq it-Punent / West Street) o probable (Triq it-Tramuntana / North Street). Un cop dins de la catedral de Sant Joan vaig visitar la capella de la *Langue of Aragon*, on es ret culte al nostre patró nacional i on vaig descobrir una làpida escrita en català del 1794 —quan la nostra llengua ja era prohibida al nostre país— que deia:

**AQUÍ DESCANSEN LES CENDRES DE
FR. NICOLAU ABRI DEZCALLAR, GR. PRIOR DE
CATALUÑA, COMDOR DE ESPLUGA CALVA Y
DE BARCELONA, PECADOR MISERABLE.
MORÍ ALS 21 NOVEM. 1794**

L'últim dia a l'illa vaig aprofitar per donar un tomb relaxat per La Valletta. En una llibreria em vaig comprar un llibre d'ocells intitulat *Where to Watch Birds and Other Wildlife in Malta*. Vaig obrir-lo i, molt encuriós per saber com serien els noms en una llengua semítica, vaig donar un cop d'ull al llistat de noms d'ocell maltesos. Aquest comptava, és clar, amb els corresponents noms científics i anglesos. Repassant aquesta relació de noms en maltès vaig tenir una sorpresa majúscula quan em vaig adonar que alguns d'aquests noms eren clavats o molt similars als noms catalans. Mesos després, vaig posar fil a l'agulla per fer un estudi comparat de l'ornitoni-

Fotos: Pere Alzina Bilbeny.

mia en les llengües que han pogut influir en el maltès (italià, català, francès, anglès, sicilià, etc). Abans, però, em vaig haver de documentar sobre la llengua maltesa i sobre la història de Malta per adonar-me que la presència catalana fou intensa i perllongada: dos segles de sobirania catalana, 38 anys de sobirania hispànica via Corona catalana i 268 anys administrada pels Cavallers de Malta, els quals van ser liderats durant 87 anys —un 33% del període— per Grans Mestres de parla catalana (Joan d'Omedes, Nicolau Cotoner, Ra-

Foto: Pere Alzina Bilbeny.

Foto: Pere Alzina Bilbeny.

mon Perellós, etc). Gràcies a aquest estudi vaig saber que els nostrats estornells i verdums en maltès es diuen *sturnells* i *verduns*. Mirant i remirant, comparant els noms d'ocell maltesos amb sengles noms italians, catalans, anglesos, espanyols i francesos vaig poder-ne inferir algunes conclusions que detallo minuciosament en el treball. De totes elles, en destacaria que el català ha exercit una influència segura o altament probable en el 17% dels 167 noms d'ocell maltesos actuals. A l'estudi també desgrano les limitacions que he tingut per fer-lo, bàsicament la impossibilitat d'accedir als noms d'ocell en sicília i occità, a més de l'absència d'un directori que

Foto: Pere Alzina Bilbeny.

aplegui tots els noms populars en totes les llengües comparades.

Sigui com sigui, aquesta recerca es va donar a conèixer fa uns mesos a través de la web de l'Institut Nova Història. D'aleshores ençà les respostes dels lectors m'han aportat noves troballes inesperades: l'existència d'un Diccionari Català-Maltès del 1640, les processons estiuenques que fan per tota l'illa amb música que recorda la de les bandes valencianes, els finals de processons i festes rematats amb traques i castells de focs i, finalment, la menja de *torrons de Xixona*.

Quan redactava aquest treball de recerca em vaig curar en salut bo i dient que gairebé ningú havia estudiat la influència de la nostra llengua en el maltès. Ara ja sé que el *gairebé* hi és sobrer. Una llengua en què de l'anell en diuen *anell*, que d'un almirall en diuen *armirall*, que d'un gelat en diuen *gelat*, que d'un guarda-roba en diuen *gwardarobba*, que d'un cap en diuen *kap*, que d'una corda en diuen *korda*, que d'un moll en diuen *moll* i que d'un fuster en diuen *mastrudaxxa* mereixeria que ens la comencéssim a mirar del dret i del revés, amb el màxim interès i amb tota la nostra cura, oi? ¶

Foto: Pere Alzina Bilbeny.

Les dones artistes en la Història de l'Art

Carolina Camañes

Doctora en Belles Arts per la UB

El segle XIX, amb les seves profundes revolucions socials de tota mena, va ser, per fi, el moment llargament esperat per totes les dones artistes.

L'Exposició del Centenari que va tenir lloc a Filadelfia l'any 1876 va ser un aparador femení mai vist. El 10% de les obres americanes exposades van ser de dones i, fins i tot una dona, **Emily Sartain**, va aconseguir una de les medalles d'Or del Centenari.

El mateix any 1876, a Anglaterra, l'escriptora anglesa **Louisa May Alcott**, que havia fet molts diners amb els seus populars llibres (*Mujercitas*), va poder enviar la seva germana, **May Alcott**, a París per ampliar els seus estudis de pintura. Era una bona pintora decidida a triomfar com a artista, i va poder gaudir de la possibilitat de rebre ensenyaments artístics per primera vegada a la història. Fins aleshores les Acadèmies havien estat tancades per a les dones. Un any després, el 1877, li van acceptar una obra per ser mostrada al Saló d'aquell any.

En aquells moments la dona més admirada a París era **Mary Cassatt** (1844-1926), una magnífica pintora, filla d'un home molt ric de Pensilvania, que es va instal·lar a París el 1866. Es van fer molt famosos els seus trets, on rebia d'altres aspirants femenines a artistes, i compartia amb elles contactes i consells, i la seva professionalitat va despertar admiració i estimació arreu. Admiradora fervent de Degas, va ser també admirada per ell i per Gauguin, que lloaven la força del seu treball. Va aconseguir cotitzar-se com el treball dels homes i es va fer molt rica. Va morir a París el 1926 als 82 anys.

També a París va triomfar l'extraordinària **Berthe Morisot** (1841-1895), que pintava i compartia inquietuds amb la primera colla d'impressionistes, al costat i amb la mateixa força pictòrica que tots ells. Era neta de Fragonard, deixeble de Corot i de Manet, amb qui va tenir una gran amistat i li va fer de model en no poques ocasions. Va conèixer el seu germà i s'hi va casar; així va formar part de

Berthe Morisot.

la família, i va tenir una preciosa filla que va pintar moltes vegades. Va ser una artista de cap a peus, amb una pinzellada decidida i formidable que va animar moltes altres dones a fer com ella.

Una gran escultora apareix també amb una empremta tremenda: **Camille Claudel** (1864-1943), que va entrar al taller de Rodin com a ajudant i va superar el mestre. Van tenir una tempestuosa relació amorosa en la qual entrava la gelosia masculina, la qual cosa la va fer caure, víctima del maltractament més cruel, en una depressió primer i en la bogeria després. La seva família, inútils i mala gent, la van fer tancar en un manicomí fins a la mort. Hi va romandre tancada i aïllada 30 anys! La seva meravellosa obra es pot veure a l'Hôtel Biron de París, seu del Museu Rodin, i al Quai d'Orsay. I també, des del 26 de març de 2017, al Museu Camille Claudel a Nogent-sur-Seine, prop de Pa-

Camille Claudel.

ris, lloc on va estudiar de joveneta i on també va viure una colla d'anys.

Contemporània seva va ser la francesa **Suzanne Valadon** (1865-1938), vital i creativa, rebel i independent, que també va ser una artista inoblidable.

Com **Gabriele Münter** (1877-1962), alemanya i expressionista, que es va presentar al món amb el grup *Der Blaue Reiter* (*El Jinete Azul*) com un membre més, entre els que hi havia Kandinsky, Klee i una bona colla dels fundadors de la *Bauhaus*.

I també alemanya va ser **Käthe Kollwitz** (1867-1945). Una de les més brillants artistes gràfiques del segle xx, dedicada a la denúncia social d'entreguerres. Dibuint, gravadora, pintora i escultora, es va casar amb un metge també tan compromès com ella i tots dos van patir els desastres de la Primera Guerra Mundial, especialment la mort d'un dels seus fills, en Peter. Anys després van haver de plorar la pèrdua d'un net al front de Rússia en la Segona Gran Guerra. Una de les seves magnífiques escultures, una *Pietat* desesperada, de bronze i de mida natural, està avui protagonitzant el *Monument al soldat desconegut*, a la ciutat de Berlín.

El cubisme també està ple de noms de dona, com ara l'espanyola **María Blanchard** (1881-1932), sensible i excepcional, molt delicada de salut, que va aconseguir una beca per poder anar a París i, lluitant molt, va saber fer-se un lloc, tot i ser dona i físicament poca cosa i geperuda.

També va lluitar i guanyar la ucraïnesa **Sonia Delaunay** (1885-1979), que va anar a treballar a Alemanya i després a París, on va triomfar com a pintora, dissenyadora i decoradora, amb una obra original i molt exitosa.

No es poden oblidar les russes **Natalia Goncharova** (1881-1962), **Liubov Popova** (1889-1924) i **Alexandra Exter** (1882-1949), que van saber combinar els principis cubistes amb l'art popular rus, i van treballar pintant, esculpint i creant innovadors muntatges teatrals, enmig d'una societat revolucionària.

Però és en el surrealisme on les dones brillen com estels lluminosos. La fantasia femenina i el món del somni és el territori on poden volar amb plena llibertat amb resultats resplendents!

Uns quants noms, de tants com n'hi ha, ja que en aquest breu espai no es poden comentar tots... però que cal fer-los justícia i fer palesa la nostra gran admiració...

Remedios Varo.

Maruja Mallo (1902-1995), espanyola, del grup de Dalí i Lorca, més original que tots ells i que va arribar als 93 anys desperta, clara i lúcida i sent admirada per Andy Warhol.

Frida Kahlo (1907-1954), mexicana. Apassionada i visceral, colorista i vital, va fer servir el seu art com a energia per a viure, ja que va patir dolors tota la seva vida per un greu accident.

Dora Maar (1907-1997). Gran artista i especialment fotògrafa que va estar prop de Picasso un temps, retratant el procés de creació del *Guernica*. Va viure 90 anys sense parar de crear.

Remedios Varo (1908-1963). Independent i rebel, va inventar un món fantàstic on poder viure, ja que la realitat no li agradava. Les seves obres són una festa i una sorpresa.

Dorothea Tanning (1910-2012), americana, esposa de Max Ernst. Va haver de lluitar per no ser l'ombra del seu marit. Però va aconseguir finalment fer-se un lloc i un nom per mèrits propis.

Ángeles Santos (1911-2013), espanyola. Original i precoç, va pintar coses sorprenents de ben joveneta, inventant-se un món insòlit. Va viure 102 anys.

Leonora Carrington (1917-2011), anglesa. Una dona fascinant, de vida tempestuosa i creadora d'una obra absolutament personal i inconfusible. També va estar casada amb Max Ernst.

Aquestes són unes poques de totes les dones que ara omplen els llibres amb la seva feina meravellosa, grans artistes, magnífiques creadores que, ja imparables, han demostrat la seva vàlua al costat dels homes i, moltes vegades, superant-los amb escreix. ¶

Excavar al cor dels Andes: una expedició a Choquequirao (Perú)

Ariadna Baulenas i Pubill

Directora de l'Institut de Cultures Americanes Antigues

Quan pensem en la feina dels arqueòlegs és inevitable que ens vingui al cap la imatge cinematogràfica dels aventurers que, després de superar obstacles de tot tipus, aconseguen descobrir un tresor d'incalculable valor. La feina del dia a dia d'un arqueòleg, però, no és tan èpica. Implica hores de pic i pala sense trobar res, estones llargues escombrant la terra amb pinzells, superar les inclemències del temps i, amb sort, acabar trobant un petit objecte que aportí suficient informació com perquè el projecte hagi valgut la pena. Malgrat tot, hi ha campanyes que suposen tota una aventura i és el cas de la meua participació en les excavacions a Choquequirao, al Perú.

Després de desenes d'intents i esforços, el 2005 vaig aconseguir allò que sempre havia estat un somni: poder participar en una excavació arqueològica al Perú. Havia aconseguit contactar amb COPESCO, la Comissió per Coordinar i Supervisar el Pla Turístic i Cultural de Perú de la UNESCO. Es proposaven excavar un jaciment anomenat Choquequirao, del qual jo ni tan sols n'havia sentit el nom, però en tractar-se d'unes restes inques no ho vaig dubtar. Així va ser com aquell mes d'agost de 2005 vaig arribar a Cusco, una ciutat

Vista de l'espai de l'excavació amb la verticalitat dels pendents dels Andes.

plena de color i història, on cada passeig és un despertar d'inquietuds provocat per la mescla dels ciments inques i les pesades construccions colonials al damunt. Tanmateix no vaig tenir gaire temps per conèixer la ciutat, calia desplaçar-se cap al jaciment!

En plena nit vaig reunir-me amb tot l'equip de cusquenys que portava el projecte i després d'un viatge de més de tres hores en autobús vam arribar a Cachora. Tot just despuntava el dia i a les 5 del matí vam començar a caminar. El que no esperava és que deixaria de fer-ho passades les dotze de la nit... Cachora és un poblet que es troba a uns 3000 metres sobre el nivell del mar, igual que el jaciment de Choquequirao, però entre tots dos hi passa el riu Apurímac a 1500 m sobre el nivell del mar. Això implica que, per poder accedir a les restes inques, primer cal superar un desnivell de 1500 metres de baixada i després tornar-los a pujar. Els pendents són tan inclinats que fins i tot les mules tenen por en l'ascens i més d'una ha caigut al riu amb la càrrega que portava.

Malgrat l'esforç, la caminada va valdre la pena. Com que vam arribar de fosc, la primera visió que vaig tenir del jaciment va ser el cel més net que

Vista de Choquequirao des de la part alta del canal, amb la plaça principal i l'*ushnu* al fons.

Llama d'una de les terrasses.

he vist mai. Es podia apreciar la Via Làctia, la constel·lació de la Llama, l'estrella *Cruz del Sur* i fins i tot algun estel fugaç. Vam acampar provisionalment en una esplanada i el dia següent ens vam dedicar a construir terrasses per tal de poder-hi plantar les tendes. Amb aquesta feina feta em vaig poder dedicar a explorar el jaciment.

Sovint s'ha considerat Choquequirao com l'altre Machu Picchu. Si bé és cert que dista força d'aquesta consideració, no és menys cert que si mai arriba a ser excavat en la mateixa proporció que la icona de les ruïnes incaïques pot assemblar-s'hi. El conjunt té una plaça central coronada en un dels costats per una gran plataforma rodejada per un mur que actuava com a *ushnu*. L'*ushnu* és una estructura present en totes les ciutats incaïques que servia com a escenari damunt el qual es realitzaven cerimònies, es proclamaven governants o s'exhortava les tropes. També hi trobem diferents espais *habitacionals* amb la perfecta arquitectura inca i un canal zigzaguejant que aportava aigua a l'assentament des de les altures nevades dels cims andins.

Però el que més destaca del jaciment és la immensa quantitat de terrasses agrícoles que aprofiten tots els pendents de les muntanyes. Tant Machu Picchu com Choquequirao —i tota la resta de jaciments del Valle Sagrado— són espais que

Vista de Choquequirao des de l'*ushnu*, amb la plaça principal i el canal al fons.

van servir per ampliar la frontera agrícola de l'imperi. El fet que s'ubiquin en l'anomenada *ceja de selva* (zona en què l'ambient selvàtic puja per les muntanyes dels Andes) suposava una major fertilitat de les terres de conreu, gràcies al clima humit i calorós de la regió. Pachacuti, l'artífex de l'imperi inca, tenia clar que per mantenir un imperi calia alimentar-ne la seva població i és per això que es va dedicar a construir terrasses en zones que mai abans havien estat cultivades.

La sorpresa va ser que a mi em va tocar excavar en un conjunt de terrasses únic, ja que els murs que les limiten tenen decoració. Aprofitant la mateixa estructura de la terrassa i només usant una pedra blanca en lloc de la grisa habitual, els inques van dibuixar tota una caravana de llaques que, vista en perspectiva, sembla que pugui muntanya amunt. Cada llama és diferent: algunes porten una càrrega a l'esquena, altres formen una parella d'una mare i una cria, algunes tenen les orelles dretes i altres, ajagudes, etc. El conjunt és realment espectacular i és l'únic exemple d'art d'aquest tipus que trobem en tot el món incaic. Pel que fa a les troballes, vam desenterrar un *tumi*, un ganivet cerimonial que servia per fer sacrificis, però el veritable valor de l'excavació va ser que vam poder comprendre una mica millor els sistemes agrícoles inques.

Des d'aquell 2005 he tingut la sort de poder dur a terme nombrosos projectes d'investigació a Perú, però una de les millors experiències viscudes en terres andines continua essent aquesta aventura a Choquequirao, perquè vaig tenir la sort d'excavar en un lloc encara poc estudiat i que segurament en el futur serà un centre de referència per als estudis sobre l'imperi inca. ¶

Viaje musical a París

Aurea García Pedreira

Grup 5è

 El viaje musical a París, capital mundial de la música durante 8 siglos, fue intenso y estimulante. El profesor de Historia de la Música, **Xavier Chavarria**, no solo nos colmó de conocimientos, nos contagió también su pasión por la música.

La visita panorámica de la ciudad nos permitió conocer los atascos de París, los que hacen que el 70% de sus habitantes no tenga coche. Pasamos por el Puente del Alma, donde una foto de Lady Di la inmortaliza. También por la plaza Clichy, donde Edith Piaf comía ostras en el restaurante Wepler. El Arco de Triunfo, el llamado 50/50 porque, en caso de accidente, cada uno tiene la mitad de la culpa y es lo que le cubre el seguro. A los motoristas se les conoce por *los donantes de órganos*. Cruzamos los barrios *bobos*, burgueses y bohemios. El barrio Le Marais, donde estaba nuestro hotel, es conocido por ser el de los homosexuales y los judíos. Dicen que en la orilla izquierda, donde se ubican las universidades, se piensa y en la derecha, oficinas y centros comerciales, se gasta. No existe una gastronomía parisina como tal. Lo único es la *baguette*, producto de la Revolución para paliar el hambre de la población.

Frédéric Chopin, considerado como un genio de la música clásica y romántica, estuvo muy presente en todo el viaje. Primero en el Museo Romántico, un palacete construido en 1830 que fue la residencia del pintor Ary Scheffer, quien retrató al músico así como a George Sand. En sus veladas musicales y literarias había un trasfondo pasional y de rivalidad, como la manifiesta entre dos mujeres singulares: George Sand, casada con el Barón Dudevant, con quien tuvo dos hijos y amante durante 10 años de Chopin, y la condesa Marie d'Agoult, amante de Liszt, con quien tuvo tres hijos. Chopin no hacía conciertos multitudinarios, se presentaba sólo en veladas privadas con gente de la aristocracia, culta y de sensibilidad musical. Después, en la visita al Salón Chopin, un pequeño museo con retratos y manuscritos, vimos sus primeros trabajos y otros objetos que le pertenecieron. Visitamos la plaza Vendôme, en cuyo número 12, en el primer piso,

falleció Chopin de lo que hoy conocemos como fibrosis quística en 1849, a la edad de 39 años.

Sus funerales tuvieron lugar en la iglesia de la Madeleine, cuya construcción, plena de vicisitudes, se culminó bajo las órdenes de Napoleón en 1845. Más que sus 52 columnas corintias que recuerdan a los templos griegos, lo que impresiona es su órgano de 400 tubos, uno de los mejores de la ciudad. Por último visitamos su tumba en el cementerio Père Lachaise, aunque su corazón, transportado en un recipiente con alcohol, está enterrado en la iglesia de la Santa Cruz de Varsovia.

Y hablando de la necrópolis más prestigiosa de París, visitamos tumbas, panteones, mausoleos y cenotafios (monumento funerario que no contiene el cadáver de a quien se dedica, como el de Rossini, cuyos restos están en Florencia) de personajes de renombre vinculados al mundo de la música como Georges Bizet, Maria Callas, Jim Morrison, Edith Piaf. Jim Morrison viajó a París para dejar el alcohol y cayó en el mundo de las drogas. Su tumba es de las más visitadas. Ironías del destino, en la tumba de al lado está Boullot, quien instituyó el impuesto al alcohol. En nuestro recorrido pasamos por la tumba de Eloisa, cuya historia de amor con Abelardo no tuvo un final feliz. Ella acabó en un convento y él se hizo ermitaño. Pasamos por la tumba de Molière, que murió durante el estreno de *El enfermo imaginario* estando vestido de amarillo; de ahí que el mundo del espectáculo evite ese color.

La Ópera Garnier sencillamente deslumbra. Fruto de un plan de renovación de la ciudad llevado a cabo por el barón Haussman a instancias de Napoleón III, fue inaugurada en 1875 tras 14 años de construcción que no fue sencilla debido a problemas con la poca profundidad de la capa freática, que al final resolvieron con un lago en el quinto sótano que es vital, pues la resonancia de las ondas acústicas mejora la calidad del sonido. La posible existencia de un mundo subterráneo de pasillos y recovecos fue la semilla ni más ni menos que de *El fantasma de la Ópera*. La escultura de bronce de la Pitonisa, en el vestíbulo circular, conocido como la *Rotonda de los Abona-*

dos, fue realizada por la duquesa Castiglione-Colonna, de quien se rumoreaba era la amante de Napoleón III.

En la Sala de los Espectáculos destaca la controvertida pintura de Chagall. El palco número 5 es el de Eric; aquí vivió su amor tras la condena de su máscara el *Fantasma de la Ópera*.

Una anécdota curiosa: en los ensayos se escuchaban unos ruidos que resultaron ser de los alumnos de danza del piso superior, a quienes se les denominó *les petits rats de l'Opéra*. El Grand Foyer es un salón fastuoso, al que, en sus inicios, sólo tenían acceso los hombres.

Aquí se estrenó *El sombrero de tres picos* de Manuel de Falla y se bailó por primera vez el *Bolero* de Ravel. María Callas hizo la *Norma* de Bellini en 1965, que no pudo terminar, lo que marcó en cierta forma su decadencia.

En la iglesia de Saint Eustache escuchamos el que dice ser el órgano más grande de Francia. Y disfrutamos de un concierto en la iglesia gótica de la Sainte Chapelle, construida para custodiar las reliquias de la pasión de Cristo, que actualmente se encuentran en la Catedral de Notre-Dame, que ha sido escenario de importantes eventos, como la coronación de Napoleón y de Enrique VI de Inglaterra y de la beatificación de Juana de Arco.

La visita a la Ciudad de la Música, en el Parque de la Villete, nos lleva al Museo de la Música, un viaje por la historia de la música en Europa desde principios del siglo XVII a finales del siglo XIX. Y finaliza con un concierto de la Philharmonie en su auditorio, considerado uno de los más innovado-

res del mundo, diseñado por Jean Nouvel y su equipo. Pudimos disfrutar del Concierto núm. 2 de Prokofiev, interpretado por Igor Levit, así como de la Sinfonía núm. 7 de Beethoven interpretada por la Orquesta de París, bajo la batuta de Thomas Hengelbrock.

El colofón de este viaje es la visita a Versalles, uno de los símbolos de París. Luis XIV, el Rey Sol, que robó la fórmula de los espejos a Venecia, trasladó allí la corte en 1682 para alejarse de la insalubridad y las intrigas de París y poder controlar mejor a la realeza. Pero fue su hijo, Luis XV, quien inauguró la Ópera Real con motivo de los esponsales de su nieto Luis XVI con María Antonieta. Toda la maquinaria se aloja en los cinco pisos inferiores.

Antes de disfrutar del espectáculo musical de las fuentes de los Jardines, de una extensión de 800 Ha, al ritmo de música barroca, pasamos por el Salón de los Espejos, una impresionante galería de 375 espejos, tras haber visitado otras salas del palacio.

De regreso, exhaustos pero satisfechos, vamos pensando dónde será el próximo viaje musical. ¶

Literatura de viatges

Jaume Gala

Grup 9è

El gènere dels llibres de viatges té moltes formes, estils i registres diversos, i es va originar fa més de tres segles pel nord i el centre d'Europa, en llocs on hi havia més possibilitats de les elits —que disposaven de més recursos econòmics— per poder viatjar. Fou un gènere que tingué força acceptació i una important incidència entre els lectors àvids de tenir notícia de països i llocs exòtics o amb riques cultures antigues poc conegudes. Entre d'altres, podem destacar-hi els següents autors i obres:

El baró de la Brèda i Montesquieu, que trià el pseudònim de **Montesquieu**, escriu *Cartes perses* (1721), que és un relat fictici de dos perses que van per Europa i s'expliquen fets del seu país. Aquesta obra, sobretot, li va donar molt prestigi i el va fer entrar a l'Académie Française.

José Cadalso redactà les *Cartas marruecas* (1789), sota la influència evident de l'obra anterior: són 90 escrits que contenen la història de Gazel, que viatja amb un ambaixador marroquí per saber els costums i les cultures de moltes de les regions espanyoles, a fi de comparar-ho amb les seves.

Johann Wolfgang von Goethe, ben jove, fugí de casa per veure el Vèneto, Roma, la Campània i Sicília (1786-88). Les seves impressions apuntades en blocs de notes són les fonts d'un llibre revelació: el més autèntic, desinhibit i creatiu sobre viatges. L'actitud que adopta sempre és especulativa, tant en la vida com en l'obra escrita. El volum *Viatge a Itàlia* (1816) és un pastitx memorable: cartes, notes, impressions... escrit anys després del viatge real. Aquest és el cim excels dels llibres de viatges, imbuït per la dinàmica d'aquella època: febre pels viatges i relats romàntics de llocs exòtics. Goethe ho narra amb la passió de qui sent un batec intens per la bellesa i la seva recerca. Fou un gran èxit pel seu prestigi literari. La visió europea de la Itàlia d'aleshores era la d'un bressol cultural de l'antigor, fet que motivà les elits burgeses i aristocràtiques a visitar-la. La literatura de viatges és un gènere fastuós, que va en alça als s. XIX-XX. Goethe també volia fer llibrets d'òpera, però no va poder amb el geni de De Ponte, el lletrista de

Mozart. La meua germana (Carme Gala) va traduir-li un títol molt conegut i divulgat: *Les afinitats selectives* (ed. Proa 1991 i 1996), que va tenir un èxit de crítica i de lectors.

Thomas Mann, considerat el major hereu de Goethe i premi Nobel de Literatura 1929, viatjà per Itàlia amb el seu germà gran Heinrich, que també fou escriptor. D'aquesta rica experiència escriví diverses obres, entre les quals la més impactant fou *Mort a Venècia* (1912), on descriu la relació conflictiva entre vida i art, dins un context d'epidèmia de còlera. Recordem que el gran director Luchino Visconti en va fer una adaptació magistral i extraordinària, amb un film memorable. Més tard, el 1924, escriu *La muntanya màgica*, on defensa els valors democràtics davant el nazisme (per això va haver d'emigrar als EUA), en el marc d'un sanatori antituberculós, amb debats politico-filosòfics. Amb una brillant traducció, Carme Gala va obtenir el premi de la Lletra d'Or (revista Serra d'Or), segons l'opinió de crítics solvents com Joan Triadú i el poeta-dramaturg de Sabadell, Feliu Formosa, que ara viu al barri de Sant Andreu de Palomar.

Hi ha altres viatgers il·lustres que van fer estades per Itàlia, entre els quals trobem **Lord Byron**, que hi viatja entre 1817 i 1822; allà va dur una vida llicenciosa i depravada com un autèntic *Don Joan* i els seus poemes ho reflecteixen. **John Keats** s'està tres mesos a Roma (1821) recercant la bellesa i la perfecció poètica, fins que va morir de tisi. **Stendhal** hi va el 1817 i escriu *El roig i el negre* i *La cartoixa de Parma*, sobre les guerres de Napoleó en territori transalpí; també redacta la primera biografia de Rossini, de qui fou amic. Més tard, compon la *Història de la pintura italiana* (1817), *Passeigs per Roma* (1827) i *Roma, Napoli e Firenze* (1828). La seva famosa síndrome s'origina amb la visió de la *Santa Croce*, a Firenze. Els trastorns psicossomàtics que provoca són: alteració del ritme cardíac (taquicàrdia), vertigen, mareigs, al·lucinacions... davant de l'acumulació i les allaus de bellesa intenses, i per la incontenible exuberància del seu plaer per l'art, que no es poden pair de sobte. **Santiago Rusiñol**, tornant de París, on adquirí dues obres del Greco,

va muntar les festes modernistes a Sitges, on la gent s'aplegava en llocs idonis per contemplar els crepuscles i, tot seguit, aplaudien després de la posta de sol. És tot un exemple de la fascinació per la bellesa natural.

Pel que fa als nostres escriptors, podem dir que també tenim mostres de relats basats en experiències llatines, arrelats als esplendorosos paisatges i als tresors monumentals que podem contemplar dins la bota italiana. **Josep Pla** escriu dos llibres amb rerefons itàlics: *Cartes d'Itàlia i Itàlia i el Mediterrani* (als anys 20) són relats realistes, força descriptius dels llocs per on van discórrer els seus passos i palesen la seva mestria dins una prosa acurada.

Jordi Sarsanedas en va escriure un llibre de poemes: *Postals d'Itàlia* (1965). Va anar a viure-hi per feina (1958-61), amb estades al nord i al centre. Escriu en clau realista les experiències viscudes i en fa una anàlisi dels desequilibris socioculturals, econòmics i dels sentiments que s'hi respiren, confrontant-los als de Catalunya. Tècnica descriptiva, parabòlica, irònica, amb força comparacions amb les realitats d'aquí. En el fons, és una crítica èticomoral, acurada i pregon, del que hi va observar.

Josep Piera, el poeta de Beniopa (la Safor), fa diverses estades als països mediterranis, de les quals apareixen força articles i llibres d'experiències de viatges: *Estiu grec* (1985), *Setembre a Sicília* (1990), *Seducions a Marràqueix* (1996)...

Pere Gimferrer escriu un recull breu, *Rapsodia* (2011), en... sis dies. És un poema unitari, separat per capítols amb xifres romanes. Els fons de l'obra són vivències d'un viatge per diversos llocs d'Itàlia i ho aprofita per parlar-nos de fruits i de vins (Valpolicella, Chianti...), de personatges mitològics i llegendaris, d'altres de reals, amb el seu florilegi hiperbòlic i desmesurat.

Jo vaig llegir-lo fa dos estius i de seguida se'm va encendre la llumeta de la inspiració. Vaig adonar-me que, sense seguir ni l'estil ni el fons de Gimferrer i salvant totes les distàncies amb tots

aquests autors precedents, modestament podria aportar una visió dels llocs italians que havia visitat al llarg de sis viatges per aquelles contrades i fer-ne un poemari descriptiu. Alhora, també és un recull sentimental amb tot de records, sensacions, experiències, anècdotes... que vaig recopilar-hi i vaig rumiar quin tractament en podria fer. Al capdavant, em vaig decidir per fer poemes d'art major: decasíl·labs femenins (acabats en mots plans) i vaig anar concebant-los per ordre de recorreguts. Per títol li he posat *Periples italians* (2019); fa poques setmanes que ha sortit de la impremta i una quarta part de l'edició ja s'ha "evaporat", davant de la demanda de les persones lectores que em fan confiança. Espero que, amb la seva lectura, recuperareu molts espais que ja coneixeu o en descobrireu d'altres i això us engrescarà per anar a visitar-los. Tant de bo que aquests versos, que recerquen assolir uns nivells de bellesa prou acceptables, us proporcionin unes estones de lectura agradables, amenes, satisfactòries. ¶

Forjador de cara bruta

Oriol Martorell

Grup 7è

Has vist en l'enclusa el forjador laborar?

L'has vist tal volta?

Ferro, foc, aire, aigua, enclusa i mall.

Ferro negre, fosc, brut i pesat com una llosa.

Però l'esperit i finor de l'home,

d'aspres mans i cara bruta, per allò...:

...de l'enclusa i petit mall,...

...del foc i manxa, del repic dringant,
replicant,...

...d'espurnes que s'enlairen en el plom més
fosc de la farga,...

...del foc rogenc, lluminós.

Colors d'imaginació plena.

Blanc com el blanc, rogenc, blau, rosa, groc,
què sé jo!...

Del fum blanc i escarritxos molls,

quan la forma vol ser ella i el forjador li atura,
amb aigua, el vol.

Per tot això i l'esperit i finor del forjador de
cara bruta,

hom somia, viu, vola, recorda i pensa,

Quan l'obra resta bella, en forma de variada
natura.

Quin esforç!, bon forjador

Activitats culturals curs 2018-2019

Viatges

- París musical amb el professor Xavier Chavarria
- Santuari del Miracle amb el professor Xavier Chavarria
- Els tresors arquitectònics de la Campanya romana
- La Seu Vella i el centre històric de Lleida, un patrimoni excepcional
- Istanbul, la ciutat dels dos continents
- L'Índia, les meravelles d'una cultura mil·lenària
- Tarragona romana i calçotada
- Jordània, l'oasi d'Orient
- Creta, bressol de la cultura mediterrània
- De Praga a Berlín, en un creuer fluvial
- Llombardia, cultura i paisatges del nord d'Itàlia
- Cornualla, el misteriós sud d'Anglaterra
- 2 dies al Parador de Tortosa

- Xina, l'essència del gegant asiàtic
- Albània i Macedònia, Patrimoni de la Humanitat
- El Kazakhstan, un viatge al futur

Visites culturals

- Exposició *Flames en la frontera* al Museu d'Història de Catalunya
- Barcelona i el Centenari de la Gran Guerra
- Projecció del documental *Joan Manen. Variacions sense tema*

Teatre

- *Els Jocs Florals de Can Prosa*
- *La tendresa*

Música

- Concerts de l'Orquestra Simfònica i Nacional de Catalunya, a l'Auditori de Barcelona
- Concerts de la Banda Municipal de Música, a l'Auditori de Barcelona

Mític Viatges parteix de la il·lusió d'un equip de professionals amb més de 30 anys d'experiència creant un estil diferent, innovador i exclusiu de turisme.

A dia d'avui, la nostra major garantia és la fidelitat i la confiança dels nostres clients.

MITIC VIATGES S.L. (GC1042)

Via Laietana, 15, 4t 4a
08003 Barcelona
Tel. 93 217 17 39
www.mitic.es
info@mitic.es

GRUPS CULTURALS

GRUPS TEMÀTICS

Arquitectura
Gastronomia
Jardineria
Turisme industrial

GRUPS FAMILIARS

Aniversaris
Celebracions noces d'or

**VIATGES A
LA SEVA MIDA!**